

Bijlage 5   Verplaatsen Bokkenorchis

Werkprotocol Waterschap Scheldestromen voor verplaatsen van onder andere orchideeën

Bijlage 5 werkinstructies

Toelichting verplaatsen rolklaverveld

Aan de noordwestzijde (westelijke havenstrekdam) van het veerplein is een groeiplaats van rolklaver. De rolklaver is waardplant (voedselplant) van de vijf-vlek-sintjansvlinder. Deze vlindersoort staat op de lijst van Aandachtsoorten van de provincie Zeeland. Zeeuws-Vlaanderen is één van de weinige bolwerkjes in Nederland waar de vijf-vlek-sintjansvlinder nog voorkomt. Desondanks heeft de soort geen wettelijk beschermde status. De locatie waar de vlinders nu voorkomen zal vanwege de beoogde kustversterking verdwijnen. Gezien het grote aantal vlinders dat als gevolg van de ingreep dreigt te verdwijnen is na overleg met leden van natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje besloten de groeiplaats van de rolklaver en de hiermee samenhangende vijf-vlek-sintjansvlinder te transplanteren naar een locatie buiten de nieuw aan te leggen kustversterking.

Hiertoe zal de volgende werkwijze gehanteerd worden:

- Voor het groeiseizoen (april 2011) zal over een oppervlakte van circa 600 m² de zode met een dikte van 40 cm uitgestoken en verplaatst worden. Met het transloceren van de rolklaver snijdt het mes aan 2 kanten. Enerzijds worden de planten gespaard door deze op een andere locatie te planten, anderzijds wordt door het verplaatsen van de rolklaver de pop van de vijf-vlek-sintjansvlinder "meeverhuisd". Door deze ingreep creëren we een situatie dat de poppen direct na uitkomen de beschikking hebben over het geschikte voedsel en hopelijk tot voortplanting komen. Op de locatie waar de verwijderde zode uiteindelijk neergelegd wordt eveneens een zode van 40 cm verwijderd. De hierbij vrijkomende grond wordt gebruikt voor het opvullen van de kuil waar de rolklaver is verwijderd.

Toelichting translocatie groeiplaats (partieel) orchideeën veerplein

Volgens het vigerende Kustversterkingsplan zal een gedeelte van de groeiplaats van de orchideeën noodgedwongen moeten verdwijnen. Op deze locaties staan overwegend bokkenorchis met hier en daar verspreid enkele bijen- en poppenorchissen. Anticiperend op het ruimtebeslag dat nodig is voor de kustversterking en het hiermee gepaard gaande verlies van een gedeelte van de groeiplaats van de orchideeën zal op voorhand een gedeelte van de groeiplaats worden verplaatst naar een nabijgelegen locatie. Ter compensatie van het verlies van een gedeelte van de groeiplaats wordt in de nabijheid van de te verwijderen orchideeën een 'ecostrook' ingericht als groeiplaats voor orchideeën. Teneinde de abiotische parameterwaarden van de voor de orchideeën noodzakelijke symbiotische bodemschimmels op de nieuwe locatie te behouden wordt de volgende werkwijze gehanteerd:

- Voor het groeiseizoen 2011 (april 2011) wordt een ecostrook ingericht in de nabijheid van de bestaande groeiplaats. De ecostrook wordt aangelegd op de helling van een nabijgelegen dijklichaam waarbij de expositie dezelfde is als de oorspronkelijke groeiplaats. Het oorspronkelijke maaiveld van de helling zal over de benodigde oppervlakte verlaagd worden met circa 40 cm. De vrijkomende grond wordt afgevoerd. Eventueel aanwezig struweel en wortelstobben worden verwijderd en afgevoerd. Na het voorbereiden van de ecostrook worden de orchideeën op de locatie waar ze vanwege de kustversterking moeten verdwijnen uitgegraven in de vorm van plaggen. Deze plaggen hebben een dikte van minimaal 40 cm. Direct na het uitsteken worden de plaggen in de nieuw aangelegde ecostrook neergelegd.

Werkinstructie voor het ontgraven, vervoeren en verwerken rolklaver- en orchideeënvelden

Bij het ontgraven van het rolklaver- en orchideeënveld voor het volgende zorg dragen:

- De plaggen dienen een constante dikte van 40 cm. te hebben;
- De plag dient met inachtneming van de hiervoor genoemde dikte, strooksgewijs in één keer ontgraven te worden, waarbij de grond niet geroerd mag worden;
- De plaggen dienen als een homogeen pakket te worden ontgraven;
- De strookbreedte dient er in te voorzien dat de plag als één homogeen pakket ontgraven wordt; de wortelzone mag niet ontmengd worden van de onderhangende grond;
- De verwijderde plag dient direct na uitsteken vervoerd en geplant te worden op de hiervoor geschikt gemaakte locatie;
- Het te handhaven rolklaverveld mag niet bereiden worden.

Bij het vervoeren van de rolklaver- en orchideeënpaggen, voor het volgende zorg dragen:

- De plaggen mogen tijdens vervoer niet op elkaar gestapeld te worden;
- De plaggen dienen als een homogeen pakket vervoerd te worden;
- Het vervoer dient er in te voorzien dat de wortelzone niet ontmengd wordt van de onderhangende grond.

Bij het verwerken van het rolklaver- en orchideeënveld, voor het volgende zorg dragen:

- De plag dient over de volledige dikte in één keer verwerkt te worden waarbij de grond niet geroerd mag worden;
- De plaggen dienen als een homogeen pakket te worden verwerkt.

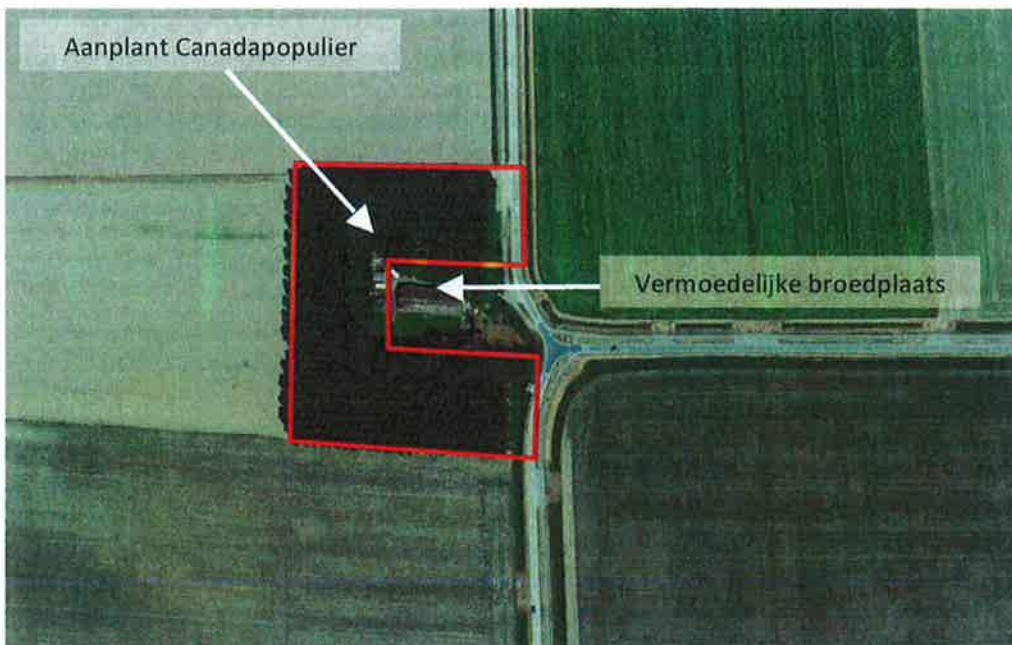
Tijdens de werkzaamheden dient de vochtigheid van het homogeen pakket rolklaver- en orchideeënveld zodanig te zijn dat deze niet uit elkaar valt. Verder dienen de bestaande rolklaver- en orchideeënvelden niet betreden te worden met materieel, om schade te voorkomen. Zie ook deel 3, artikel 22.34.01 van dit bestek.

De methode van ontgraven, vervoeren en verwerken moet ter goedkeuring voorgelegd worden aan de directie.

Territorium 2

Locatie: Slikkenburgseweg 5 Breskens

Territorium 2 ligt vlakbij de T-splitsing Langeweg-Slikkenburgseweg te Breskens. Evenals territorium 1 is hier jaarrond en met name in de zomerperiode sprake van een hoge verkeersintensiteit. Het habitat bestaat uit een woning, een schuur met hier omheen een aanplant van Canadapopulieren. Het habitat van de Steenuil is marginaal. Met name het gebrek aan geschikt foerageergebied maakt het de Steenuil vrijwel onmogelijk om zich hier nog te handhaven. Door autonome ontwikkeling (ook zonder plan Waterdunen) zal het territorium hier op korte termijn verdwijnen.

Figuur 5: luchtfoto territorium 2 (<http://algemeen.scheldestromen.nl/>)

Figuur 6: zuidzijde territorium 2 met zicht op woonhuis en schuur (februari 2012)

Territorium 3

Locatie: Langeweg 103 Breskens

Territorium 3 ligt ingeklemd tussen de Langeweg en de Hogedijk. Het habitat bevindt zich rondom de boerderij. Er is broedmogelijkheid in de op het erf staande schuren. Het foerageergebied bestaat uit beweid en gemaaid grasland rondom de bedrijfsgebouwen. Alle ingrediënten voor een goed steenuilbiotoop zijn hier aanwezig. De locatie blijft na de inrichting van Waterdunen gehandhaafd.

Figuur 7: luchtfoto territorium 3 (<http://algemeen.scheldestromen.nl/>)

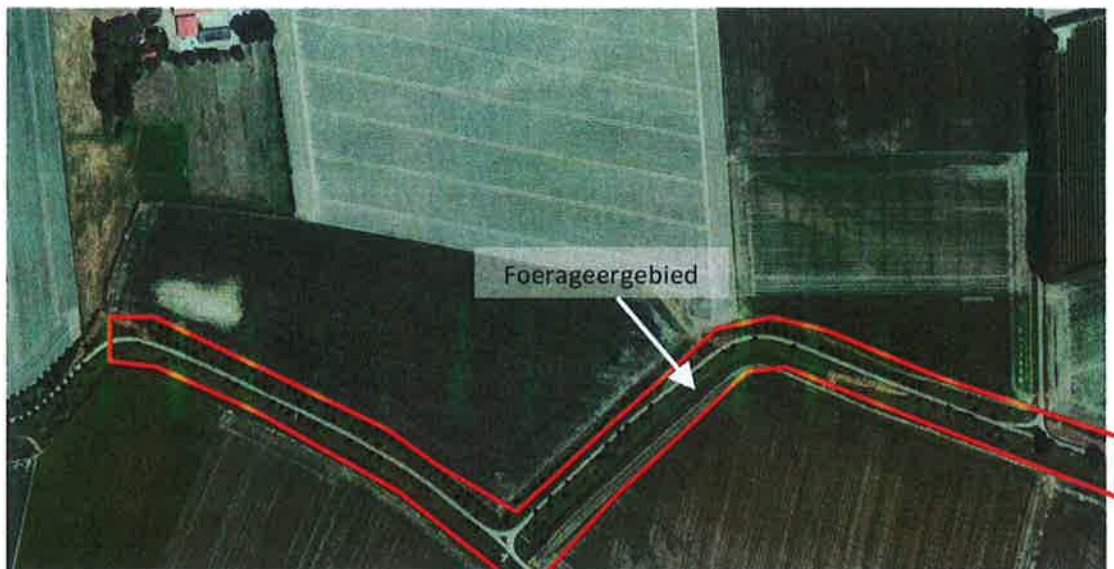

Figuur 8: zuidzijde territorium 3 vanaf de Hogedijk (februari 2012)

Territorium 4

Locatie: Nolletjesdijk Breskens

Territorium 4 ligt op korte afstand van territorium 3 op de Nolletjesdijk. Het territorium ligt buiten het plangebied Waterdunen maar bevindt zich binnen de invloedssfeer van het plan. De Nolletjesdijk is een kronkelige onverharde weg aan weerszijden omgeven door knotbomen. De knotbomen zijn geschikt als broedboom voor de Steenuil. Gefoerageerd wordt er langs de Nolletjesdijk en Hogedijk.

Figuur 9: luchtfoto territorium 3 (<http://algemeen.scheldestromen.nl/>)

Figuur 10: zicht op de Nolletjesdijk richting Hogedijk Groede (februari 2012)